

NIEUWSBRIEF

Museum Kennemerland en Historisch Genootschap Midden-Kennemerland
Westerhoutplein 1, 1943 AA Beverwijk

jaargang 3

nummer 5

ISSN: 1382-9351

augustus 1995

Historische Markt op 30 september

De Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland organiseert elk jaar een contactdag voor de historische verenigingen en aanverwante organisaties in de provincie Noord-Holland. Inmiddels is er al een traditie ontstaan dat eens in de twee jaar deze contactdag in de vorm van een historische markt plaatsvindt. Op een dergelijke markt kunnen historische organisaties in een stand laten zien welke activiteiten zij ontplooiën. Zoals al op de algemene ledenvergadering was meegedeeld, zal dit jaar deze markt hier in Beverwijk mede door ons Genootschap worden georganiseerd.

Op zaterdag 30 september zal in de Grote Kerk te Beverwijk vele historische verenigingen en aanverwante organisaties acte de présence geven. Ons lid de heer Kelder zal tijdens deze markt de bezoekers een korte rondleiding geven en het een en ander vertellen over het historische gebouw. Ook zal er een doorlo-

pende diapresentatie zijn van historische objecten uit de streek. Dus een bezoek aan deze markt is zeker gerechtvaardigd, ook al omdat voor iedereen de toegang gratis is.

Stichting Regionale
Geschiedbeoefening
Noord-Holland

Historische Markt
30 september 1995

in de
Grote Kerk
te Beverwijk

openingstijden: 10.00 - 16.00 uur

Van de redactie

In de tweede Nieuwsbrief van 1995 van het Museum en het Genootschap vragen we allereerst uw aandacht voor de cursus Paleografie en Genealogie, die gegeven zal worden door de heer Van der Linden. Verder is de excursie op 7 oktober naar Akerendam zeer zeker de moeite waard om aan deel te nemen. Ook het boek "de grafzerken binnen en buiten de Grote Kerk te Beverwijk" is voor stamboomonderzoekers een must en is verkrijgbaar in het Museum. De redactie stelt het zeer op prijs leuke verhalen te blijven ontvangen.

Secretariaatsadres
Historisch Genootschap
Midden-Kennemerland

J. van der Linden,
Melklaan 13,
1951 XL Velsen-Noord.
Telefoon: 02510-27235

Nieuwe Tentoonstelling

De betonnen brug in de Nieuwe weg en rechts de gebouwen van het slachthuis.

Op 9 september, Open Monumenten Dag, gaat in het Museum Kennemerland een fototentoonstelling van start. De titel van deze tentoonstelling is:

"Veranderend Beverwijk"

Wij tonen in ruim vijftig foto's een beeld van Beverwijk in vroeger dagen. Daarbij zal opvallen hoeveel er veranderd, en vaak onherkenbaar, is.

Zo wordt aandacht geschonken aan de situatie rond het station, de Meer (het Meerplein), de Breestraat, rond de Grote Kerk etc. In een aantal vitrines zal reclame-aardewerk en souvenirs uit Beverwijk getoond worden. De tentoonstelling loopt in ieder geval t/m de herfstvakantie. ir. J. Camfferman.

Excursie Akerendam op 7 oktober 1995

Op zaterdag 7 oktober 1995 wordt er voor de leden van het Historisch Genootschap een excursie georganiseerd naar de buitenplaats Akerendam. Wij worden 's morgens om 11.00 uur verwacht en mogen dan het huis met zijn prachtige tuin bezichtigen. Er is ons wel verzocht om géén auto's in de tuin te parkeren, maar dit te doen op het Stationsplein. Helaas is het aantal deelnemers beperkt, dus kan de aanmelding enkel schriftelijk geschieden.

Een korte samenvatting van de geschiedenis van de hofstede volgt hieronder.

Het was Jan Bicker (1593-1653) die in 1636 aan de Velsersweg een stuk grond kocht, en er een fraai huis liet bouwen. Hij was de jongste van vier broers, allen zeer gefortuneerde kooplieden, die behoorden tot de invloedrijkste personen van de Verenigde Republiek. Hoewel Jan Bicker ook handel dreef op de Oostzee, was het belangrijkste deel van zijn zaken gericht op de landen rondom de Middellandse Zee en de Levant. Bicker bouwde de schepen van zijn handelsvloot op zijn eigen scheepswerf, gevestigd op het naar hem genoemde Bickerseiland. Na de aankoop van verschillende stukken grond moet Bicker het huis Akerendam hebben

laten bouwen. De hofstede wordt met de naam Akerendam pas in 1724 vermeld. Van Breen gebruikte deze naam niet, en vermeldt op zijn plattegrond van 1648 de naam Jan

was.

Door dit huwelijk kwam huize Akerendam in het bezit van de Geelvincks. Na de dood van Cornelis Geelvinck kwam nl. het huis in bezit

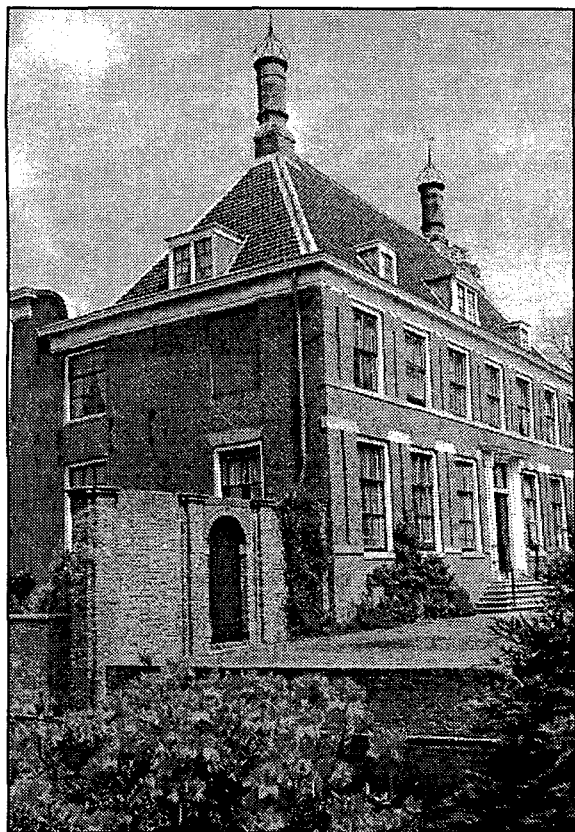

Bickers hofstede. De naam Akerendam schijnt te zijn overgenomen van een in 1635 vermeld stuk grond, genaamd op Akerendam. Wat betekent een in het water vooruitstekend land. In 1649 werd het goed omschreven als "een hujs met de paerdestal en speelhujs, staande en gelegen voor in 't Zuijtejinde in de incomen van de Beverwijck". De voorgevel was gewend naar de Heereweg, de huidige Velsersweg.

De eerder genoemde Daniel van Breen maakte in 1648 een zeer nauwkeurige tekening van de hofstede en de tuin, zodat wij bij wijze van uitzondering goed geïnformeerd zijn over het aanzien van een 17e eeuwse hofstede. Nadat Jan Bicker in 1649 in de Brittenbuurt op het Gasthuys-landt aan de Zee weg een nieuwe hofstede, Duinwijk genaamd, liet bouwen, verkocht hij op 19 april 1649 Akerendam voor f 30.000 aan zijn neef Gerard van Hellemond. Toen Gerard in 1658 kinderloos overleed, hertrouwde zijn weduwe Margaretha in 1662 met de weduwnaar Cornelis Geelvinck, die heer van Castricum

van zijn zoon uit zijn eerste huwelijk, Mr. Jean Geelvinck (1644-1717). In 1704 schonk deze de hofstede aan zijn dochter, Catharina Clara Geelvinck. In 1724 verkocht zij Akerendam aan Jean Lucas Pels, Schepen van Amsterdam. Deze veranderde het een en ander aan de hofstede. Zo verplaatste hij o.a. de keuken vanuit het achtergedeelte en liet de achtergevel hoger optrekken. Ook werd er een nieuw trappenhuis gemaakt en kregen de vertrekken gestucte plafonds. De renaissance tuin werd geheel opnieuw aangelegd en er werd achter het huis een vijver gegraven. Na zijn overlijden verkocht zijn weduwe Anna Elisabeth Geelvinck in 1742 Akerendam met het aangrenzende Zuyderwijck aan haar broer Mr. Nicolaas Lievesz Geelvinck. Na diens overlijden kwam in 1764 de hofstede in het bezit van Hendrik Nicolaas Sautijn. Zijn weduwe Susanna Jacoba van Harencarspel verkocht Akerendam in 1779 aan Paul Christiaan Fuchs uit Haarlem. Hiermee was in Beverwijk de glorievolle regententijd voorbij. Hierna wisselde de hofstede snel van eigenaars en de daling van de verkoopprijs bij iedere verkoop toont aan dat het slecht ging met de

vervolg pagina 3

Boek over de graven in en buiten de Grote Kerk

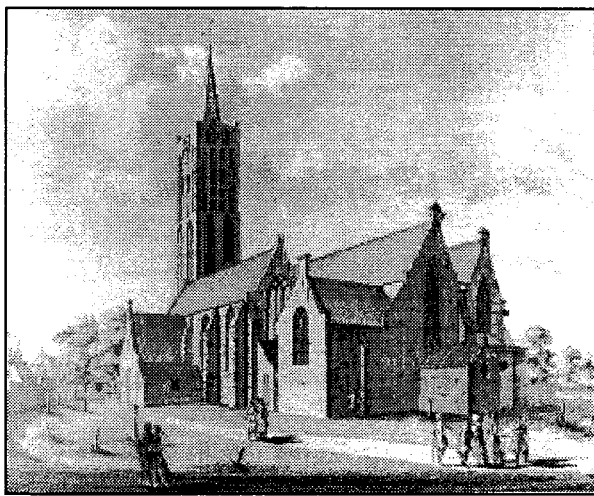
Het Historisch Genootschap heeft het afgelopen jaar al verschillende publikaties uitgegeven, het M.I.P. boek en tijdens de herdenking van de bevrijding, een fotoboek. Beide publikaties zijn door leden en niet-leden met enthousiasme ontvangen, en voor diegenen die één of beide boeken nog willen bezitten, zijn deze nog verkrijgbaar in het Museum Kennemerland. Hieraan wordt nu een derde publikatie toegevoegd, nl. een boek met een beschrijving van de grafzerken van de Grote Kerk van Beverwijk, van zowel binnen als buiten.

Tijdens de renovatie in 1983 maakte Dhr. J. van der Linden sr. enige aantekeningen van de aanwezige grafzerken. Deze aantekeningen heeft zijn zoon J. van der Linden verder uitgewerkt en samengevoegd met de door hem gemaakte inventarisatie van de grafzerken in de kerk. Behalve van de zerken onder de noordbeuk, wordt een volledige beschrijving gegeven eventueel met de zo-

genaamde huismerken. Ook maakte de heer Van der Linden jr. een volledige beschrijving van de thans aanwezige rouwborden in de kerk. In

1928 was al eens een beschrijving verschenen, van Blois en Treslong. Maar tijdens het onderzoek kwam hij erachter dat er één rouwbord aan een ander persoon moet worden toegeschreven. Bijna elke beschrijving van het rouwbord is voorzien van een foto zodat men hiervan een goede indruk kan krijgen. Verder bevat het boek duidelijke plattegronden van de beschreven grafzerken binnen c.q. buiten de kerk. Via de opgenomen namen index kan men snel de gezochte zerk lokaliseren. Het boek is net als alle andere publikaties alleen verkrijgbaar in het Museum Kennemerland en kost voor leden f 22.50 en voor niet-leden f 30.-

vervolg excursie Akerendam

economie. In 1794 had de toenmalige eigenaar Hooft echter serieuze plannen, want hij liet o.a. de tuinaanleg moderniseren.

Het museum Kennemerland bezit een door H. Stoopendaal getekende gekleurde plattegrond van het goed met de nieuwe tuinaanleg. In 1800 werd de hofstede bij publieke veiling verkocht aan de Beverwijkse makelaar Christiaan Stumphius, vader van de latere burgemeester Stumphius. Op

zijn beurt verkocht Stumphius het huis weer door aan Schout bij nacht Johan Arnold Blois van Treslong. Deze liet enige wijzigingen aan het herenhuis aanbrengen en liet in juli 1800 aan de Velsersweg het nog bestaande theekoepeltje bouwen. Hierna brak weer een periode aan waarin veel bewoners en eigenaars elkaar snel afwisselden, en hun sporen achterlieten. Zo werd in 1840 het huis gemoderniseerd en verdwenen de oude kruiskozijsen van de ven-

sters, werd de voorgevel bepleisterd en verdwenen de dakkapellen. De stenen muur met de monumentale poort en de twee vierkante koepeltjes ter weerszijden, die o.a. te zien is in het boek Zegepralend Kennemerland uit 1730, werd gesloopt.

In 1852 kwam de hofstede tijdelijk in bezit van Jan Jacobus Christiaan Diederik de Wilde, maar deze verkocht het weer door aan mr. Willem Louis Sluyterman van Loo. De nieuwe eigenaar was in 1835 tot vrederechter benoemd in Beverwijk, later gewijzigd in Kantonrechter. Na zijn overlijden vertrokken zijn drie dochters naar Haarlem Heemstede en bleef het huis onbewoond. Zij kwamen overeen dat de hofstede door de langstlevende zou worden vermaakt door testament aan een in het leven te roepen stichting. Het huis zou dan dienen tot huisvesting en verpleging van protestantse dames, die nimmer gehuwd zouden mogen zijn geweest en na een werkzaam leven, niet in staat zouden zijn ten volle in hun levensonderhoud te voorzien. Dit werd gerealiseerd na het overlijden van de laatste der zusters, Frederica Henriette Sluyterman van Loo in 1916. Maar wegens de slechte financiële omstandigheden bleef het huis onbewoond.

In de Tweede Wereldoorlog werd het onder dwang verhuurd aan de bezetter die er de Duitse Volkshogeschool wilde vestigen. Daarvoor diende het huis wel een grondige verbouwing te ondergaan.

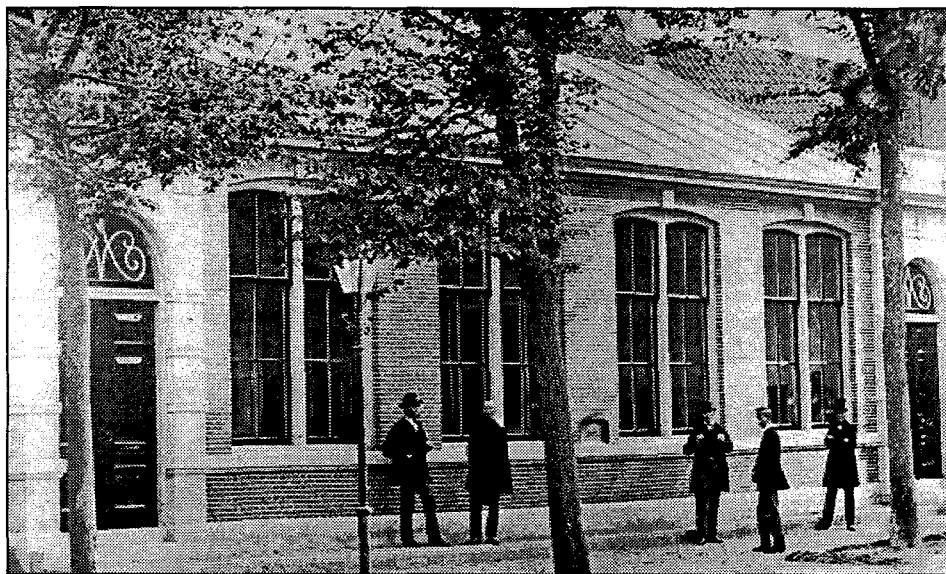
Gelukkig deed Openbare Werken er alles aan om dit werk zoveel mogelijk te traineren, totdat in 1944 van de voorgenomen verbouwing werd afgezien.

Na de bevrijding nam het stichtingsbestuur contact op met de gemeente om Akerendam te gaan inrichten als rusthuis volgens de bepalingen van 1916. Het Rijksbureau voor de Monumentenzorg werd ingeschakeld waarbij het huis zoveel mogelijk in de oude luister zou worden hersteld. In 1948 werd aan het grote werk begonnen.

Voor meer informatie over huize Akerendam zie het boek Akerendam, een buitenplaats in Beverwijk, van Ellen Broersen, verschenen in 1992 bij de Walburg Pers.

De "Sluiferschool"

Toen ons gezin zich in 1920 in Beverwijk vestigde, gingen wij, mijn broertje en ik, naar de Openbare Lagere School aan de Breestraat. Voor onze begrippen was het een heel groot schoolgebouw want we kwamen uit een klein dorpje en daar was een klein schooltje met drie lokalen.

De school aan de Breestraat was in 1871 gebouwd en oorspronkelijk óók klein. In 1887 en 1897 werd de school uitgebreid en werd er een verdieping opgebouwd.

Toen het eerste deel van de school gebouwd was grensde dit aan de zuidkant aan de uitspanningstalhouderij-café "De Glazen Wagen".

Tengevolge van de uitbreidingsplannen van de school moest die uitspanning verdwijnen en de school grensde toen aan het "Stations koffiehuis" dat op de hoek Breestraat-Stationsplein stond, daar waar later Hotel ter Burg was en nu de Rabobank is. Hotel ter Burg had een serre aan het Stationsplein en boven die serre stond o.m. te lezen "Uitspanning en Stalhouderij".

Er waren dan ook nog maar weinig auto's op de weg, dus was er nog veel ingesteld op paardentractie.

De ramen van alle klaslokalen van de school keken uit op de Breestraat. Nou ja, "keken uit"? Je kon vanuit de lokalen niet de Breestraat zien want er waren matglas ruiten tot manskhoogte.

Achter de school was een speelplaats met een hoge muuraan de Meerstraat. Het schoolgebouw vol-

deed in de jaren 20 lang niet aan de eisen, zelfs niet aan de eisen van die tijd. Er waren geen w.c.'s en er was geen waterleiding in het gebouw. Op de speelplaats waren wat "pleetjes" en wat "waterplaatsen". Als je "naar achteren" moest dan was je wel een hele poos onderweg, maar er waren

leerlingen die dat helemaal niet erg vonden.

De schoollokalen waren hoog en hol. In ieder lokaal stond een grote kachel die met kooks gestookt werd. De leraren, "meesters" genoemd, moesten voor de kachels zorgen. Later kwam er een conciërge.

We zaten in de school op heel oude banken. Verschillende generaties hadden hun initialen in de lessenaar gesneden of gekrast. Er was ook een

Lezingen over Haarlem 750 jaar stad.

Van september t/m eind november 1995 worden lezingen gehouden over Haarlem 750 jaar stad. De lezingen worden georganiseerd door de Volksuniversiteit, Haarlem.

De navolgende onderwerpen worden behandeld:

Vlamingen in Haarlem in de 17de eeuw / Het Haarlemse stadsrecht van 1245 / Ook voor 1245 woonden hier mensen / De "Costerlegende" / De Haarlemse mythe / Verenigings- en Genootschapsleven in Haarlem / De Tweede Wereldoorlog in Haarlem / De Haarlemse bouwgeschiedenis in vogelvlucht. De lezingen worden gehouden op donderdagavond van 20.00-22.00 uur. Totale kosten f 90,00. Een uitgebreide folder van de Volks-

gymlokaal, een lokaal met een houten vloer met brede naden tussen de planken. Als er werd gesprongen en gehold werd er veel stof opgejaagd. In 1924 is de school gesloten en werd er een nieuwe school betrokken op het C.H. Moensplein.

Tot in 1883 was de heer Sluiter hoofd van de school en omstreeks 1920 werd de school door oudere Beverwijkers nog "Sluiferschool" genoemd. In 1883 werd de heer J. v. Lingen hoofd van de school. Meester van Lingen, zoals hij altijd genoemd werd, heeft jarenlang aan de Zeestraat op nummer 112 gewoond. Van huis naar school en omgekeerd liep de heer van Lingen altijd langs een smal wegje wat toen de verbinding vormde tussen de Koningstraat en de Schoollaan, die nu Pr. Bernhardlaan heet. Dat smalle wegje is eind jaren 20 een bredere weg geworden en heet nu "Meester van Lingen" laan.

K. Groot.

Overleden

Tot ons leedwezen moeten wij u mededelen, dat wij bericht van overlijden hebben ontvangen van twee leden van het Historisch Genootschap:

Jan Bleeker, architect, in de leeftijd van 78 jaar en Jacobus Blok, oud-gemeentesecretaris van Beverwijk, in de leeftijd van 79 jaar.

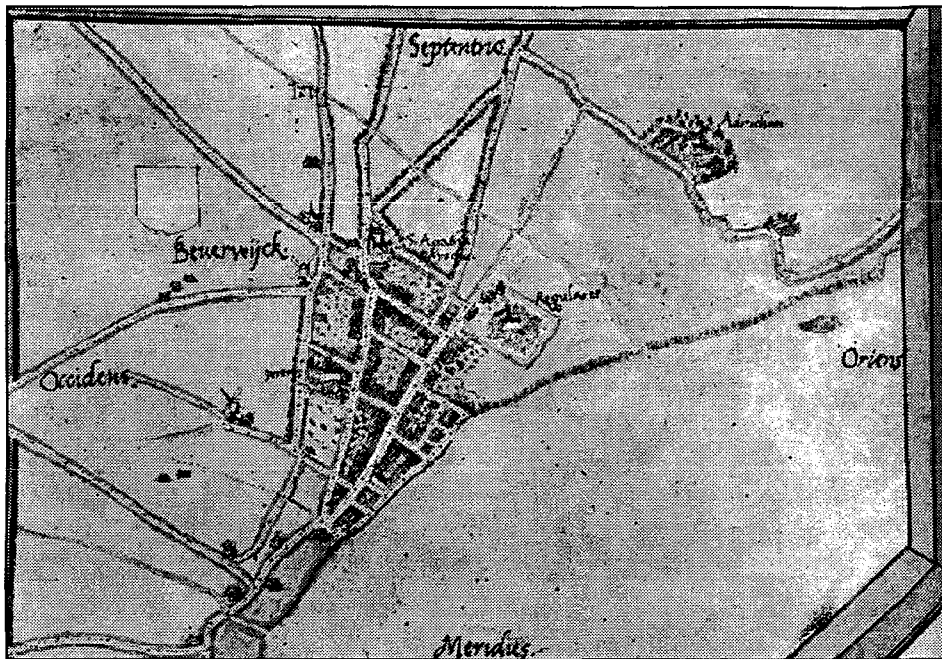
universiteit Haarlem ligt ter inzage bij de Openbare Bibliotheek.

Cursussen Kunstgeschiedenis.

In het jaar 95/96 wordt door de Vrije Academie in de Openbare Bibliotheek Heemskerk, G.v. Assendelftstraat 17, Heemskerk de navolgende cursussen gegeven:

- * Overzichtscursus Kunstgeschiedenis. Van de Griekse Oudheid tot Heden.
- * De Gouden Eeuw - De 17de eeuwse schilderkunst in De Nederlanden.
- * Impressionisme - De Impressionisten en hun tijdgenoten.

De gemiddelde prijs van deze cursussen bedraagt ± f 220,00 en bestaat uit 10 of 12 bijeenkomsten en 1 of 2 excursies. In het museum ligt de folder van de Vrije Academie ter inzage.

Kleuren-reproductie Oudste kaart van Beverwijk

De stichting tot bevordering van de uitgaven van plattegronden van JACOB VAN DEVENTER heeft een prachtige kleuren-reproductie van Beverwijk uitgegeven. De kaart is getekend door de kartograaf, tevens landmeter van de Spaanse Koning Filips II. De koning had deze kaarten nodig voor zijn bestuur, maar ook uit militaire overwegingen. Deze kaart is de oudste betrouwbare plattegrond van Beverwijk. De kaart, op een schaal 1 : 8000, staat op één blad afgedrukt met die van de stad Alkmaar (zie detailfoto).

De kaart wordt begeleid door een historische beschrijving en een legenda van de belangrijkste gebouwen en objecten op de kaart. De afmeting is 36 x 51 cm. De kaart is uitstekend geschikt om in te lijsten (idee voor een kado?), maar ook voor lokaal historisch onderzoek. De kaart zit in een koker. U kunt één of meerdere kaarten bestellen, door **vóór 30 september** a.s. f 19,50 per exemplaar over te maken op postrekeningnr. 22.49.43 t.n.v. het Historisch Genootschap Midden Kennemerland te Beverwijk. U krijgt dan de kaart(en) met beschrijving zo spoedig mogelijk thuisbezorgd. Woont U buiten Beverwijk, vermeld dan op Uw overschrijvingsformulier het bezorgadres in Beverwijk, of de opmerking: "wordt gehaald". Door via het genootschap te bestellen bespaart U de portokosten ad f 5,00.

De kaart is te zien in het museum te Beverwijk en (ingelijst) op het gemeentearchief te Beverwijk. Ook is de kaart te zien en te bestellen op de sluitingsdatum, 30 september, op de historische markt in de Grote Kerk te Beverwijk. Informatie: telefoon: 02510-27123.

Cursusprogramma 1995-1996

De Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland organiseert ook dit jaar weer een aantal cursussen.

Historisch onderzoek in Haarlem.

In samenwerking met het Gemeentearchief Haarlem organiseert de stichting dit jaar een basiscursus historisch onderzoek. De cursus is bedoeld voor beginners, historisch geïnteresseerden die niet precies weten hoe zij een historisch onderzoek moeten aanpakken. De geschiedenis van Haarlem en Haarlems bronnenmateriaal staan centraal,

maar dat betekent niet dat mensen van buiten Haarlem niets aan deze cursus zullen hebben!

De cursus wordt verzorgd door medewerkers van het Gemeentearchief Haarlem.

Lokatie: Gemeentearchief, Haarlem; tijdstip: maandagavond 19.30-21.30; duur: 10 lessen; kosten: f 150,00; data: nog niet bekend.

Sporen van nijverheid: op zoek naar industrieel erfgoed.

Deze korte cursus richt zich op hen die onderzoek willen doen naar materiële en immateriële sporen van het

Open monumenten dag

Zaterdag 9 september zal de Open Monumenten Dag weer in ons land gehouden worden. Ook in Beverwijk zullen een aantal monumenten hun poort openen voor het publiek. Het Museum Kennemerland zal zelfs één van de startpunten zijn, dit omdat het VVV kantoor niet meer bestaat. Een ander startpunt is de Rabo Bank op het Stationsplein. Naast een groot aantal kerken zal Akerendam geopend zijn. De route zal gaan langs een aantal in de MIP rapportage aangeduide monumenten.

Voor nadere informatie verwijzen we gaarne naar de brochure die op Open Monumenten Dag gratis verkrijgbaar is bij de startpunten en in de Grote Kerk.

industriële verleden. Te denken valt niet alleen aan monumentale bedrijfsgebouwen, maar ook aan productietechnische ontwikkelingen en de economische en sociale gevolgen voor de plaatselijke samenleving. Aan de orde komen de mogelijke onderwerpen en aandachtspunten van historisch onderzoek en het zoeken naar informatie in bibliotheken en archieven. De cursus wordt ondersteund door een handleiding.

Lokatie: nader te bepalen aan de hand van de woonplaatsen van de deelnemers; duur: 2 lessen; tijdstip: dinsdagavond 19.30-21.30; kosten: f 30,00; data: 31 okt. en 14 november 1995.

Het verleden in beeld gebracht.

In deze cursus zullen verschillende deskundigen ingaan op het historisch topografisch materiaal. Enerzijds zal uitleg worden gegeven over het gebruik als bron voor historisch onderzoek, anderzijds zal de ontwikkeling van de prentkunst en de opkomst van de kartografie worden behandeld.

lokatie: Rijksarchief in Noord-Holland, Kl. Houtweg 18, Haarlem; tijdstip: zaterdag 11.00-13.00 uur; kosten: f 60,00; data: 4,11,18 en 25 nov. 1995.

Het cursusprogramma-boekje 1995-1996 met alle cursussen ligt ter inzage in het Museum.